

Székelyföld

KULTURÁLIS FOLYÓIRAT

Csikszereda a Székelyföld egyik fő városa volt ugyan mindig, s a székelység az erdélyi magyarság lelki-alkatának, világszemléletének meghatározó eleme, mégsem itt, hanem más nagyvárosokban, Kolozsvárott, Nagyváradon bontakozott és teljesedett ki a magyar írásbeliség. Ennek oka alighanem az, hogy Csikszereda a székely településrendszerben elfoglalt központi helye ellenére kisváros volt és az is maradt. A csíksomlyói búcsú azonban jól mutatják, milyen minden akadályt legyőző szellemi kisugárzása van a helynek.

A tíz éve alakult Székelyföld folyóirat és kiadó eddigi sikere jelzi, hogy az erdélyi magyar művelődés térképe átalakulóban van. Csikszereda ez idő alatt az egyik legfontosabb irodalmi központtá vált. Ennek a fölismerésnek a kimondására különösen alkalmas az olyan kerek évforduló, amilyenhez most a folyóirat érkezett, nevezetesen a századik születésnap. Folyóiratról lévén szó, bár tekintélyes múltra utal, ez nem matuzsálemi kor. Aki fellapozza a csaknem évkönyvnyire duzzadt, 400 oldalas századik számot, láthatja, aktív, egyre terebélyesedő műhelyről van szó, amelynek hatása nemcsak a szűkebb pátriát járja át, s nemcsak Budapestig ér el, hanem behálózza az egész földkerekséget, csaknem mindenhova eljut, ahol székely ember él a világban.

A századik szám főszereplői a Székelyföld-díjasok meg a hozzájuk csatlakozott székely bicskarend kitüntetettjei.

Székelyföld-díjasok: Benkő Levente, Kovács András Ferenc, Táncczos Vilmos (1998), Bogdán László, Gazda József, Vincze Gábor (1999), Kányádi Sándor, Oláh-Gál Elvira (2000), Király László, Lőrincz

György, Máthé Éva (2001), Egyed Péter, Lászlóffy Aladár, Tófalvi Zoltán (2002), Cseke Péter, Egyed Emese, Oláh Sándor (2003), Gagyai József, Nagy Koppány Zsolt, Vida Gábor (2004), Demeter M. Attila, Láng Gusztáv, László Noémi (2005).

Székely bicskarend-díjasok: Bella István (2004), Buda Ferenc (2005).

A lapszám Bella István *Székely Dózsa György imája* című versével kezdődik. A költők között örömmel fedezhetjük fel az újra publikáló Farkas Árpádot is. Három más-más stílusú és indíttatású, de a hely szellemétől mélyen áthatott prózai írás – Lőrincz György *Sóvárgása*, Molnár Vilmos groteszk hagyománytörténeti áttekintése és Vida Gábor regénykezdetnek ható története – adja meg a szám irodalmi összeállításának alaphangját.

Láng Gusztáv a Tamási-novellák poétikai sajátosságait elemezve többek között a metaforikus novellekezdetekre hívja fel az olvasók figyelmét, ilyesfélékre: „Az ég kék arca be van esve. Csipkék úsznak előtte. A nap közöttük baktat a déli tetőre.” (*Dög a természetben*)

Máthé Éva Elek Tiborral beszélget. Elek Tibor arra figyelmeztet, a felejtés, az érdektelenség nem csak Székely János életműve iránt nyilvánul meg, „mintha korunk egyik sajnálatos betegsége lenne ez: kockázatos manapság meghalni egy írónak, mert másnap már nem biztos, hogy emlékezni fognak rá.”

Tófalvi Zoltán a tragikus körülmények között elhunyt színész – máig nem lehet tudni, öngyilkos vagy a securitate által megrendezett kényszeröngyilkosság áldozata lett-e –, Visky Árpád emlékét idézi meg. A körülmények a gyilkosságot valószínűsítik.

A Székelyföld a kezdetektől kilép az irodalmi és humán periodika szerepéből. E kitekintés jegyében született Oláh-Gál Elvira be-

szelgetése Barabási Albert-László fizikussal a nemzetközi tudományos pályára lépett ember szülőföldhöz fűződő kapcsolatairól, valamint a nemrég oly sok figyelmet kiváltott hálózat-elméletéről.

Gagyai József és Oláh Sándor faluszociográfiái a székely falvak világát is felforgató kollektív gazdaságok ellentmondásait elemzik.

Benkő Levente az irattárak tanúságának segítségével idézi fel a Maniu-gárda székelyföldi mézárzásait, veszi számba az eseményeket, kutatja a történetek okait. Többek között idézi Gavriola Olteanu szózatát: „E gyilkos banditák – mármint a magyarok – által kiontott vér nem marad megbosszulatlanul, a visszavágás kegyetlen és kemény lesz. /.../ A vihar pillanatai keménységet és hússzagatást követelnek, nem pedig bocsánatot és sajnálatot. /.../ Most tudjuk, hogyan kell megfizetni az ezer éve ellenünk elkövetett minden gyilkosságért és rablásért.” A magyarokat, írja Olteanu, „vagy meg kell semmisíteni, vagy vissza kell üldözni Ázsiába.”

Táncczos Vilmos egy csíkszentkirályi „boldog ember” vallomását teszi közzé: „Az ember nem egyedül él a földön, s nemcsak magának él – ezt így gondoljuk sokan, s erre tanítanak a vallások es. De azt jegyezze meg jól mindenki, aki másokétt csinál valamit, hogy ha valaki valamit a közösségtől teszen, azért hálával nincsen senki se. Akármit csinálhatsz a között, úgyes azt mondják, hogy csak a magad hasznáért tevékenykedtél. Meg nem köszön senki semmit, hanem ahelyett az embert látatlanba es megrágalmazzák. De ha te tiszta vagy, akkor bizonyíték nincsen, mert nem is lehet.”

A kötetet Buday György, a világhírű székely fametsző grafikái díszítik. A művész alakját Cseke Péter idézi meg.

O. J.